

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/506/2015
Identifikačné číslo spisu:	3708209930
Dátum vydania rozhodnutia:	26.01.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:3708209930.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Edity Bakošovej a sudcov JUDr. Evy Sakálovej a JUDr. Aleny Svetlovskej, v právnej veci žalobcov 1/ U., bývajúcej v P., 2/ L., bývajúceho v B., obaja zastúpení Mgr. Jozefom Gáplovským, advokátom v Dubnici nad Váhom, Centrum II. 88, 3/ nesvojprávnej L., bývajúcej v F., zastúpenej opatrovníkom Centrum sociálnych služieb - SLOVEN, so sídlom v Slávnici č. 68, proti žalovanej R., bývajúcej v U., zastúpenej JUDr. Štefanom Babničom, advokátom v Ilave, Mierové námestie č. 81/18, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 6 C 177/2008, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 21. marca 2013 sp. zn. 4 Co 289/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom zo 14. júna 2012 č.k. 6 C 177/200-182 určil, že do dedičstva po U., zomrelej XX. júla XXXX a po L. zomrelom XX. októbra XXXX, patrí parcela č. XX/X., orná pôda o výmere 1.008 m² kat.úz. B., zakreslená na geometrickom pláne Ing. I. zo 7. novembra 2011. Zároveň žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/, 2/ (označeným ako 1a, 1b) náhradu trov konania vo výške 653,99 eur do troch dní k rukám advokáta a žalovanej 3/ (označenej ako žalovaná 2/) náhradu trov konania nepriznal. Takto rozhodol s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorého mal preukázané, že v čase, keď I. odpredal pozemky Československému štátu, ktorý ich potom v zmysle vtedy platného občianskeho zákonníka odpredal do osobného užívania záujemcom o stavbu rodinného domu, odpredal I. právnenému predchodcovi žalobcov a jeho manželke zvyšok parcely č. XXX/XX a títo od roku 1972 vstúpili do úžitku a parcelu užívali až do smrti U.. O tom, že k odpredaju došlo svedčí kúpna zmluva (z 12. apríla 1972 - pozn. dovolacieho súdu), ktorá bola podpísaná oboma predávajúcimi a skutočnosť, že aj L., ktorý bol účastníkom zmluvy potvrdil, že si síce nepamätá či zmluvu podpísal, ale pamätá si, že mu jeho strýko I. vyplatil peniaze, ktoré získal odpredajom nehnuteľností. Túto skutočnosť potvrdili aj svedkovia ktorí uviedli, že od roku 1972

nehnuteľnosti užívala rodina M.. Len sestra žalovanej U. poprela, že by zmluva uzavretá bola a tvrdila, že cíp, ktorý je predmetom konania, potom ako ho prestala užívať p. K., zostal nevyužívaný a potom ho užíval žalobca L. ako záhumienok. S poukazom na ustanovenie § 125, § 134 ods. 1, 2, 3 a 4 Občianskeho zákonníka súd prvého stupňa uzavrel, že nadobúdacím titulom na kúpu parcely, ktorá je predmetom konania je kúpna zmluva. Od roku 1972 až do roku 2006, do smrti U., túto parcelu L. so svojou manželkou nerušene užívali, preto nadobudli vlastníctvo k uvedenej parcele vydržaním. Ing. I. vypracoval 14. novembra 2011 geometrický plán č. XXX/XXXX, na ktorom je zakreslená novovzniknutá parcela XX/X, ktorú manželia M. odkúpili. Z toho dôvodu súd prvého stupňa určil, že táto parcela patrí do dedičstva po nich. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1, § 150 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalovanej do veci samej a žalobcov len do trov konania rozsudkom z 21. marca 2013 sp. zn. 4 Co 289/2012 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol a žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Odvolací súd sa nestotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa v otázke dobromyseľnosti držby právnych predchodcov žalobcov. Uviedol, že vyvodzovanie dobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov z kúpnej zmluvy z 12. apríla 1972 (nepodpísanej kupujúcou U.), bez zohľadnenia zachovania náležitej opatrnosti, ktorú bolo možné s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na právnych predchodcoch žalobcov požadovať, je v rozpore s platnou právnou úpravou, upravujúcou inštitút vydržania, keď priamo v texte kúpnej zmluvy je konštatované, že kúpna zmluva podlieha registrácii na štátnom notárstve v Považskej Bystrici a sám pôvodný žalobca si bol vedomý toho, že nie je vlastníkom predmetnej parcely, keď pred podaním žaloby na súd navrhol žalovanej jej odkúpenie a samotná skutočnosť, že došlo k peňažnému plneniu medzi účastníkmi kúpnej zmluvy, ani faktické uchopenie sa užívania, nezakladá dobrú vieru právnych predchodcov žalobcov, že im táto nehnuteľnosť i vlastnícky patrí. Vzhľadom k tomu, právni predchodcovia žalobcov pre nedostatok dobromyseľnosti pri vstupe do držby spornej nehnuteľnosti nemohli nadobudnúť vlastnícke právo k nej titulom vydržania a bolo treba uzavrieť, že rozsudok súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 2 a § 150 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia 1/, 2/ dovolanie. Žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietali nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a zaťaženie odvolacieho konania tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Nesúhlasili najmä s právnym názorom odvolacieho súdu, že ich právni predchodcovia neboli dobromyseľní v otázke oprávnenej držby, ani so záverom o nedodržaní náležitej opatrnosti týkajúcej sa zmienky uvedenej v kúpnej zmluve, že zmluva podlieha registrácii na Štátnom notárstve v Považskej Bystrici. Prijatím takého záveru by došlo k popretiu samotného inštitútu vydržania vlastníctva. Zastávajú názor, že ich právni predchodcovia nerušeným užívaním nehnuteľnosti po dobu dlhšiu než 10 rokov vydržali vlastníctvo k predmetnej nehnuteľnosti.

Žalovaná navrhla dovolanie zamietnuť. Rozsudok odvolacieho súdu považuje za správny, pretože právni predchodcovia žalobcov vedeli, že kúpna zmluva je neplatná, nebola zaregistrovaná na štátnom notárstve, nebola podpísaná kupujúcou a predávajúci Jozef Rebro spochybnil svoj podpis na zmluve. Navyiac, právni predchodcovia žalobcov užívali nehnuteľnosť ako záhumienok.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenými osobami (účastníkmi konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpenými advokátom v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p. (č.l. 157, 170), a že je prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 veta za bodkočiarkou O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p., môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne

rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmal dovolací súd, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014 (ďalej len „§ 237 O.s.p.“). Podľa tohto ustanovenia je takouto vadou, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Dovolatelia žiadnu z týchto väd nenamietali a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. preto nie je daný.

Z obsahu dovolania v predmetnej veci vyplýva, že dovolatelia uplatnili dovolacie dôvody podľa § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p., t.j., že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté tzv. inou vadou, a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Inú vadu konania dovolatelia bližšie nešpecifikovali a dovolací súd takúto vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) nezistil.

Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo síce aplikáciou správneho právneho predpisu, ale jeho nesprávnym výkladom, alebo nesprávnou aplikáciou správneho právneho predpisu na zistený skutkový stav.

V prejednáwanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že poručitelia (právní predchodcovia žalobcov) sa ujali držby predmetného pozemku v roku 1972 na základe písomne uzavretej zmluvy (pominúc na tomto mieste jej formálne nedostatky), ktorá nebola registrovaná (bývalým) štátnym notárstvom, ktorú nad akúkoľvek pochybnosť nepodpísala kupujúca U.. Zo strany žalobcov nebolo tvrdené a teda ani preukázané, že by poručiteľmi bola vykonaná nejaká aktivita v smere podania návrhu na registráciu tejto zmluvy.

Občiansky zákonník v znení platnom v čase vstupu poručiteľov do držby pozemku nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním vôbec neupravoval. Možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva takýmto spôsobom bola zavedená až novelou vykonanou zákonom č. 131/1992 Zb. účinnou od 1. apríla 1983. Rozsah subjektov vydržania bol však obmedzený (vydržanie bolo obmedzené na občanov) a rovnako bol obmedzený aj rozsah predmetov vydržania, keď nebolo možné vydržať vlastnícke právo najmä k pozemkom. Novelou Občianskeho zákonníka vykonanou zákonom č. 509/1991 Zb., účinnou od 1. januára 1992, boli tieto obmedzenia odstránené. V súvislosti s vydržaním vlastníckeho práva k pozemku predmetná novela umožnila započítanie nepretržitej držby vykonávanej aj pred 1. januárom 1992, pričom držbu nekvalifikovala odlišne v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou. Ak teda držiteľ pozemku (t.j. ten, kto s pozemkom nakladal ako s vlastným) spĺňal k 1. januáru 1992 podmienku nepretržitej držby trvajúcej po dobu desať rokov, a zároveň bol držiteľom oprávneným (t.j. bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu pozemok patrí), nadobudol k tomuto dňu vlastnícke právo k pozemku vydržaním.

Aj keď sa dovolací súd v tomto smere nezaoberal otázkou možnosti vydržania vlastníctva, správne právne posúdil dôsledky o nesplnení jedného zo základných predpokladov vydržania, a to predpokladu oprávnennej, t.j. dobromyseľnej držby.

Podľa § 134 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť, a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť. Takto nemožno nadobudnúť vlastníctvo k veciam, ktoré nemôžu byť predmetom vlastníctva, alebo k veciam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených právnických osôb (§ 125 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka držiteľom je ten, kto s vecou nakladá ako s vlastnou alebo kto vykonáva právo pre seba.

Podľa § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným. Pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

Citované ustanovenie § 134 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje vydržanie ako osobitný originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Ide o nadobudnutie vlastníckeho práva na základe inej skutočnosti ustanovenej zákonom. Vydržanie vlastníckeho práva je jeho nadobudnutie v dôsledku kvalifikovanej držby veci, vykonávanej po zákonom stanovenú dobu. Funkciou vydržania je umožniť nadobudnutie vlastníctva držiteľovi, ktorý vec dlhodobo ovláda v dobrej viere, že je jej vlastníkom, pričom táto dobrá viera (dobromyseľnosť) je podľa platnej úpravy daná „so zreteľom na všetky okolnosti“. Opakom ovládania veci držiteľom je nečinnosť vlastníka. Vydržanie tak hojí najmä vady alebo nedostatok nadobúdacieho titulu. V prípade, že zmluva je neplatná pre vadu, o ktorej nemohol nadobúdateľ pri zachovaní obvyklej opatrnosti vedieť, alebo ak tu výnimočne titul vôbec nie je a nadobúdateľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že tu titul je, stane sa nadobúdateľ veci jej oprávneným držiteľom a pri splnení ďalších podmienok ju vydrží. Účelom vydržania je uviesť do súladu dlhodobý faktický stav so stavom právnym.

Okrem spôsobilého predmetu vydržania a spôsobilého subjektu vydržania základnými predpokladmi vydržania sú oprávnená držba a nepretržitosť tejto oprávnenej držby počas celej zákonom ustanovenej doby.

V zmysle citovaných ustanovení § 129 ods. 1 a § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka oprávneným držiteľom je ten, kto nakladá s vecou ako s vlastnou a je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí. Dobromyseľnosť teda znamená, že držiteľ je ohľadne existencie svojho práva v omyle. Posúdenie, či držiteľ je alebo nie je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne, a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) účastníka, a treba vždy brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať nemal, resp. nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec patrí. O dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že myliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo v neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Vzhľadom na všeobecne (aj v oblasti súkromného práva) uznanú zásadu *ignorantia iuris non excusat* (neznalosť zákona neospravedlňuje), vyplývajúcu zo samej podstaty práva, právny omyl držiteľa, vychádzajúci z neznalosti jednoznačne formulovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka platného v dobe, kedy sa držiteľ ujal držby, nie je neospravedlniteľný. Len výnimočne možno takýto omyl ospravedlniť, a to v prípadoch, keď znenie zákona je nejasné a pripúšťa rôzny výklad.

Pokiaľ v preskúmvanej veci sa porúčitelia ujali v roku 1972 držby pozemkov na základe zmluvy o ich prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, hoci zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú ich vlastníkmí, aj keď subjektívne mohli byť o svojom vlastníctve presvedčení. Požiadavka na registráciu zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnej veci bola v Občianskom zákonníku jasne a jednoznačne vymedzená v ustanovení § 134 ods.

2 (v znení platnom do 31.12.1991) tak, že ak sa nehnuteľná vec prevádza na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo účinnosťou zmluvy, pričom na jej účinnosť je potrebná registrácia štátnym notárstvom, ak nejde o prevod do socialistického vlastníctva. Odvolací súd však správne uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia, že dobromyseľnosť držby právnych predchodcov žalobcov spochybňovala už samotná kúpna zmluva z 12. apríla 1972, keď táto nebola podpísaná všetkými jej účastníkmi, pretože jednoznačne zmluvu nepodpísala kupujúca U. (už táto samotná skutočnosť vylučovala dobromyseľnosť kupujúcich, pretože tejto skutočnosti si museli byť obaja vedomí) a taktiež priamo z obsahu zmluvy vyplývajúca skutočnosť, že zmluva podlieha registrácii štátnym notárstvom, ale v neposlednej rade aj samotná nekonkrétnosť predmetu kúpnej zmluvy, keďže predmetom prevodu bol „zbytok stavebnej parcely č. XXX/XX“ vo výmere 1.122 m².

So zreteľom na vyššie uvedené závery bola tým vylúčená možnosť žalobcov, domáhať sa ochrany vlastníckeho práva (ktoré mali nadobudnúť dedením) žalobou o určenie, že označený pozemok patrí do dedičstva po ich predchodcoch, resp. že ich predchodcovia boli v čase smrti jeho vlastníckmi. Rozsudok odvolacieho súdu o zamietnutí určovacej žaloby, pre jej neopodstatnenosť bol preto správny.

Na základe uvedeného preto možno uzavrieť, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorý návrhu vyhovel, spočíva na správnom právnom posúdení veci a dovolací dôvod § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. uplatňovaný žalobkyňou v dovolaní nie je daný.

Z uvedeného vyplýva, že dovolanie žalobcov 1/, 2/ bezdôvodne vytýkalo odvolaciemu súdu, že jeho rozhodnutie nie je správne. Keďže dovolací súd nezistil ani vady konania podľa § 237 O.s.p., ani iné vady, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), uvedený opravný prostriedok zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Úspešnej žalovanej dovolací súd nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože si ich náhradu neuplatnila (§ 142 ods. 1 v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.